

Державний архів Сумської області

**Охтирське повітове рекрутське присутствіє
м. Охтирка Охтирського повіту Харківської губернії**

ФОНД 808

Інвентарний опис № 1

1809-1874 pp.

ПЕРЕДМОВА

до опису № 1 фонду 808 Охтирське повітове рекрутське присутствіє
м.Охтирка Охтирського повіту Харківської губернії

Організація і проведення рекрутських наборів у Російській імперії XIX ст., мала свою організаційну та управлінську структуру, серед якої важливе місце займали *рекрутські присутствія* – спеціальні адміністративні органи (комісії), які безпосередньо займалися набором рекрутів. 20 лютого 1705 року - петровський указ про перший рекрутський набір й з того часу запровадився сам термін “рекрут”.

Згідно рекрутського статуту 1831 р., що був основою нормативно-правового регулювання військової системи Російської імперії, до складу якої на той час входила і значна частина українських земель, з 1832 р. до 1874 р. для прийому рекрут визначались відповідні місця, у яких відкривались спеціальні органи – *рекрутські присутствія* із визначеним складом чиновників, які були основними виконавчими органами по рекрутській повинності. Ці органи створювалися спочатку тільки в губернських містах, а на підставі рекрутського статуту 1831 року стали відкриватися і в повітових містах. У кожній губернії під час проведення набору їх кількість не могла перевищувати чотирьох: одне в губернському, а решта – в повітових містах (“пункти прийому рекрут”).

Саме з цих присутствій і починалися «грозная служба государева», «чужая дальняя сторонушка», що означали «велике горе» для всієї родини рекрута і часто для нього самого.

Рекрутські присутствія відкривалися в кожній губернії для прийому рекрутів під час здійснення набору. Казенна палата оголошувала про утворення рекрутських дільниць, кількість новобранців і з кожної дільниці або визначала грошову суму, яка мала виплатитися до державної скарбниці замість рекрута. Після закінчення терміну набору рекрутські присутствія надавали цивільному губернатору загальний звіт про роботу, передавали справи до рекрутського столу казенної палати і закривалися.

Повітові рекрутські присутствія включали до свого складу: дворянського предводителя того повіту, у якому засновано присутствіє, місцевого городничого, військового і медичного чиновників. Головуючим, як правило, призначався вищий за званням предводитель. В повітових містах, де не було цієї посади, місце головуєчого займав повітовий суддя.

При кожному рекрутському присутствії функціонувала канцелярія, до складу якої належав діловод, його помічники та декілька писців. Під командуванням військового чиновника, при кожному присутствії перебував офіцер і унтер офіцер внутрішньої сторожі з солдатами і цирульниками, які допомагали в організації проведення набору. Такі ж функції виконував і офіцер корпусу жандармів.

Від кожного кандидата в солдати потрібно було мати при собі одяг, взуття та продовольство. Доставку рекрутів забезпечували «віддавальники» - відповідальні представники поміщика і того селянського суспільства, з якого обраний рекрут. Вони супроводжували майбутніх солдатів в присутність,

вносили за нього необхідний грошовий внесок, зібраний всім селянським суспільством (громадські суми).

Якщо у поміщика або громади забирали людей на будь-які роботи, натомість видавали спеціальні документи - залікові квитанції, які звільняли від здачі рекрутів. Іноді відправляли на службу «охотника» - бідняка, який на певних умовах йшов в рекрути замість свого наймача.

Маніфестом від 1 серпня 1834 р. «О замене общих в Государстве рекрутских наборов, частными, ежегодно в одной половине Государства, и о производстве в сем году первого набора в Южной полосе» територія Російської імперії поділялася на 2 смуги: південну й північну, а маніфестом від 8 липня 1839 р. – на західну та східну. До 1855 р. щорічно оголошувався набір рекрутів почергово (частковий рекрутський набір) по західній або східній смузі.

Останній рекрутський набір у Російській імперії проходив із 15 січня до 15 лютого 1874 р. Рекрутські присутствія скасовано указом Сенату від 14 травня 1874 р. Відповідно до “Статуту щодо військової повинності”, свої повноваження вони передали новоствореним губернським і повітовим із військової повинності присутствіям.

* * *

У 2021 році проведено науково-технічну обробку документів постійного терміну зберігання фонду, вдосконалення та переробку опису.

В опису відредаговані заголовки справ, уточнені крайні роки документів, кількість аркушів у справах, опис передруковано, складено передмову, історичну довідку, перевідну таблицю шифрів, акт перероблення опису архівного фонду.

На впорядковані документи складено опис № 1 справ постійного зберігання, в який включено 34 справи з № 1 по №34 за 1809-1874 роки. Справи в опису систематизовані за датами. Старий інвентарний опис взятий на облік та включений в опис під № 34.

Передмову склала

Провідний архівіст відділу зберігання,
обліку та довідкового апарату

Ольга АНДРЮЩЕНКО

Охтирське повітове рекрутське
присутствіє
м. Охтирка
Охтирського повіту
Харківської губернії

ЗАТВЕРДЖУЮ
Директор Державного архіву
Сумської області

_____Юрій Олійник
_____2021

Фонд 808

Опис № 1

справ постійного зберігання
за 1809-1874 рр.

№№ з/п	Індекс справи	Заголовок справи	Крайні дати документів справи	Крайні дати документів справи	Кількість аркушів у справі	Примітки
1	2	3	4	5	6	7
1.		Рапорти волосних голів, віддавальників з наданням обчислень витрат на віддачу рекрут по 96-му набору у 1831 році	23 березня 1831 р.	13 травня 1831 р.	45	
2.		Журнальна записка прийнятих в натурі та зарахованих по квитанціях по 79-му що з п'ятисот душ по п'яти рекрут набору з казенних поселян та поміщицьких селян Охтирського повіту 1809 року	1809 р.		29	
3.		Журнальна записка прийнятих в натурі та зарахованих по квитанціях по 80-му що з п'ятисот душ по три рекрута набору з казенних поселян та поміщицьких селян Охтирського повіту 1810 року	1810 р.		33	

1	2	3	4	5	6	7
4.		Настільна записка прийнятих в натурі та зарахованих по квитанціях по 81-му що з 500 душ по [] рекрута набору з казенних поселян та поміщицьких селян Охтирського повіту 1811 року	1811 р.		27	
5.		Настільна записка прийнятих в натурі та зарахованих по квитанціях по 82-му що з 500 душ по 2 рекрута набору з казенних поселян та поміщицьких селян Охтирського повіту 1812 року	1812 р.		15	
6.		Настільна записка прийнятих в натурі та зарахованих по квитанціях по 83-му що зі ста душ по два рекрута набору з казенних поселян та поміщицьких селян Охтирського повіту 1812 року	1812 р.		51	
7.		Настільна записка про рекрутів, прийнятих та по квитанціях зарахованих по Охтирського повіту по 90-го набору 1824 року	1824 р.		18	
8.		Настільна записка про рекрутів, прийнятих та по квитанціях зарахованих по Охтирського повіту по 93-го набору 1828 року	1828 р.		40	
9.		Настільна записка про рекрутів, прийнятих з Охтирського повіту по 95-го набору 1830 року	1830 р.		24	

1	2	3	4	5	6	7
10.		Настільна записка про рекрутів, прийнятих по Охтирського повіту по 96-го набору 1831 року	1831 р.		29	
11.		Настільна записка про рекрутів, прийнятих по загальному набору в Охтирському рекрутському присутствії Охтирського повіту 1836 року	1836 р.		13	
12.		Настільна записка про рекрутів третього часткового набору із Охтирського повіту 1839 року	1839 р.		23	
13.		Настільна записка про рекрутів загального набору Охтирського повіту 1840 року	1840 р.		22	
14.		Настільна записка про рекрутів, прийнятих по четвертому частковому набору із Охтирського повіту 1842 року	1842 р.		24	
15.		Настільна записка Охтирського повіту по п'ятому частковому набору 1844 року	1844 р.		26	
16.		Настільна записка Охтирського повіту по шостому частковому набору 1846 року	1846 р.		22	
17.		Настільна записка Охтирського повіту про прийняття рекрутів по додатковому набору 1847 року	1847 р.		12	
18.		Настільна записка Охтирського повіту по сьомому частковому черговому набору 1848 року	1848 р.		23	

1	2	3	4	5	6	7
19.		Настільна записка Охтирського повіту по восьмому частковому черговому набору 1849 року	01 травня 1849 р.	01 червня 1849 р.	25	
20.		Настільна записка Охтирського повіту про рекрутів, прийнятих натурою та зарахованих по квитанціям по 9-му частковому черговому набору 1850 року	1850 р.		28	
21.		Приймальний рекрутський розпис Охтирського повітового рекрутського присутствія рекрутам, які приймаються в залік майбутніх наборів	01 травня 1849 р.	01 червня 1849 р.	24	
22.		Настільна книга Охтирського повіту про рекрутів, прийнятих по 12- му восьмому частковому черговому набору 1854 року	1854 р.		23	
23.		Настільна книга Охтирського повіту про рекрутів, прийнятих натурою та зарахованих по квитанціям по 13-му восьмому частковому набору Охтирського повіту 1855 року	1855 р.		31	

1	2	3	4	5	6	7
24.		Алфавіт Охтирського округу Жигайлівської волості хутора Боровського державним селянам по азбучному порядку до сімейного рекрутського списку, складеному у 1861 р. Сімейний рекрутський список Охтирського повіту Жигайлівської волості Жигайлівського сільського товариства хутора Боровського 1861 року	1861 р.		22	
25.		Алфавіт Охтирського округу Жигайлівської волості Бранцівського товариства села Бранцівка державним селянам по азбучному порядку до сімейного рекрутського списку, складеному у 1861 р. Сімейні рекрутські списки Охтирського повіту Жигайлівської волості Бранцівського сільського товариства села Бранцівка, хутора Веселовського (Поповка), складені у 1861 році	1861 р.		93	
26.		Сімейний рекрутський список Охтирського повіту Жигайлівської волості Печинського сільського товариства с. Печинь, складений у 1861 р.	1861 р.		128	
27.		Настільна записка Охтирського повіту про рекрутів, прийнятих та зарахованих по квитанціям по загальному набору 1865 року	1865 р.		33	

1	2	3	4	5	6	7
28.		Настільна записка Охтирського повіту про рекрутів, прийнятих та зарахованих по квитанціям по набору 1866 року	1866 р.		40	
29.		Настільна записка Охтирського повітового рекрутського присутствія про рекрутів, прийнятих по набору 1867 року	15 січня 1867 р.	15 лютого 1867 року	52	
30.		Настільна записка Охтирського повітового рекрутського присутствія про рекрутів, прийнятих по 6-му загальному набору 1868 року	1867 р.		34	
31.		Алфавіт та загальний формулярний список рекрутам, прийнятим в Охтирському рекрутському присутствії по 7-му загальному набору з 15 січня по 15 лютого 1869 р.	1869 р.		55	
32.		Алфавіт та загальні формулярні списки рекрутам, прийнятим в Охтирському повітовому рекрутському присутствії у 1870 році	1870 р.		52	
33.		Загальні формулярні списки рекрут, прийнятих в Охтирському рекрутському присутствії по набору 1874 р.	1874 р.		47	
34.		Старий опис			11	

До опису внесено 34 (тридцять чотири) справи з № 1 по № 34 у тому числі:
літерні №№ _____, пропущені №№ _____

Укладач опису:

Провідний архівіст відділу зберігання,
обліку та довідкового апарату

Ольга АНДРЮЩЕНКО

05.07.2021

Перевідна таблиця шифрів до опису 1 Ф.808

Новий номер справи	Старий номер справи	Новий номер справи	Старий номер справи
1.	1	18.	17
2.	2	19.	18
3.	3	20.	19
4.	4	21.	20
5.	5	22.	21
6.	5a	23.	22
7.	6	24.	23
8.	7	25.	24
9.	8	26.	25
10.	9	27.	26
11.	10	28.	27
12.	11	29.	28
13.	12	30.	29
14.	13	31.	30
15.	14	32.	31
16.	15	33.	32
17.	16	34.	Старий опис